

Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені громадянином України за кордоном. Контекст 301 КК України та OnlyFans. Частина 2

Юрисдикція кримінального закону України: територіальний та екстериторіальний принципи

Територіальний принцип (ст. 6 ККУ). Закон про кримінальну відповідальність України діє, як правило, за територіальним принципом. Усі особи, які вчинили злочин на території України, підлягають відповідальності за Кримінальним кодексом України. Злочин визнається вчиненим на території України, якщо будь-яка його частина (початок, продовження, закінчення або співучасть) мала місце в Україні. Таким чином, навіть іноземці відповідають за українським законом, якщо діяння сталося (повністю або частково) на українській території.

Екстериторіальний (національний) принцип (ст. 7 ККУ). Окрім територіальної дії, Кримінальний кодекс передбачає принцип громадянства (національний принцип) щодо злочинів, вчинених за межами України. Відповідно до ч.1 ст. 7 КК України, *«громадяни України та особи без громадянства, що постійно проживають в Україні, які вчинили кримінальні правопорушення за її межами, підлягають кримінальній відповідальності за цим Кодексом, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України»*. Тобто український громадянин не звільняється від дії українського

кримінального закону лише через те, що злочин вчинено за кордоном. Важливо, що діяння буде вважатися злочинним за законами України **незалежно від того**, чи є воно злочином у країні, де було вчинене. Ця норма прямо допускає притягнення до відповідальності в Україні навіть у випадках, коли за місцем скоєння *acte* не вважається кримінальним правопорушенням.

Злочин за кордоном

*"Діяння буде вважатися злочинним за законами України **незалежно від того**, чи є воно злочином у країні, де було вчинене"*

Обмеження та гарантії (ч.2 ст. 7 ККУ). Закон забезпечує і захист від подвійного покарання. Якщо громадянин України за вчинений за кордоном злочин уже поніс кримінальне покарання в іноземній державі, то при поверненні на батьківщину він не може бути вдруге притягнутий за те саме діяння. Це відображає конституційний принцип *ne bis in idem* (ніхто не може двічі нести відповідальність одного виду за одне правопорушення). Водночас **ст. 10 ККУ** забороняє видачу громадян України іноземним державам для притягнення до кримінальної відповідальності. Таким чином, Україна притягує до відповідальності своїх громадян за потреби самостійно, але не екстрадує їх за кордон.

Принцип «подвійної криміналізації» та міжнародно-правові обмеження

На практиці реалізація екстериторіальної юрисдикції стикається з міжнародними принципами кримінального права. Один з таких фундаментальних принципів – **подвійна криміналізація** (подвійна злочинність діяння). Він означає, що для міжнародного переслідування або екстрадиції діяння повинно визнаватися злочином як за законами держави, яка переслідує, так і за

законами держави, де воно було вчинене. Цей принцип покликаний захистити права людини і суверенітет держав: ніхто не має бути виданий чи засуджений у іншій країні за діяння, яке не є там злочином. Зокрема, європейські правові стандарти екстрадиції вимагають, щоб запитуване діяння було кримінально караним в обох державах.

Для порушеного сценарію це означає, що хоча Україна формально може порушити справу проти свого громадянина за кордоном, реалізація покарання залежатиме від його досяжності українському правосуддю. Якщо особа залишається за межами України, притягнути її до відповідальності без згоди тієї іноземної держави практично неможливо. **Екстрадиція** в таких випадках ускладнена: іноземна держава відмовить у видачі, оскільки діяння не є злочином за її законами (відсутність подвійної криміналізації). Так само і отримання доказів або арешт за кордоном вимагатиме міжнародної правової допомоги, яку інша країна може не надати з тих же причин. Таким чином, принцип подвійної криміналізації виступає своєрідним “фільтром”, що обмежує екстериторіальне застосування українського закону практичними рамками міжнародної співпраці.

Варто зауважити, що існують *виняткові режими* екстериторіальної юрисдикції, наприклад універсальна юрисдикція щодо міжнародних злочинів (воєнних злочинів, геноциду тощо). У таких випадках деякі злочини переслідуються будь-якою державою незалежно від місця скоєння і законів країни вчинення. Проте поширення порнографії чи подібні діяння не належать до категорії міжнародних злочинів, які підпадають під універсальну юрисдикцію. Тому для наших цілей ключовими залишаються саме національний принцип (ст. 7 ККУ) і обмеження принципом подвійної криміналізації при транскордонному правозастосуванні.

Стаття 301 ККУ: порнографічний

КОНТЕНТ ЯК ЗЛОЧИН ЗА ЗАКОНОМ України

Заборона виготовлення та розповсюдження порнографії в Україні. Українське законодавство відносить порнографічні матеріали до протиправних. **Стаття 301 КК України** встановлює кримінальну відповідальність за виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів. Зокрема, *виробництво або розповсюдження порнографічних зображень чи відеопродукції* (в тому числі через інтернет) є злочином, що карається від значного штрафу і аж до позбавлення волі на строк до 7 років. Таким чином, оприлюднення відвертих інтимних фотографій або відео за гроші **має ознаки кримінального правопорушення**. Сам факт діяльності на платформі на кшталт OnlyFans не є незаконним, адже контент там може бути різного характеру. Однак **публікація інтимних знімків** на таких ресурсах здатна стати підставою для кримінального провадження в Україні, якщо експертиза визнає ці матеріали порнографічними.

Інтимні фото

"Публікація інтимних знімків на таких ресурсах здатна стати підставою для кримінального провадження в Україні, якщо експертиза визнає ці матеріали порнографічними."

Кваліфікація діяння громадянина за кордоном. Для громадянина України, який перебуває за кордоном і займається виготовленням або продажем контенту порнографічного характеру (наприклад, модель еротичних платформ, порноакторка тощо), об'єктивно виконуються всі ознаки злочину, передбаченого ст. 301 ККУ. Незалежно від того, що в країні перебування така діяльність може бути цілком легальною і регульованою бізнесом, український Кримінальний кодекс формально "супроводжує" громадянина за кордон. Іншими словами, співвітчизниця, яка за межами України виготовляє і продає відверті зображення, з

точки зору українського права здійснює **виготовлення та розповсюдження порнографічних предметів**. Її дії можуть бути кваліфіковані українськими правоохоронцями за ч.1 ст. 301 КК як кримінальне правопорушення, оскільки закон не вимагає, щоб діяння було протиправним на місці вчинення. Важливо, що при поверненні такої особи до України ризик притягнення є реальним – за наявності доказів (наприклад, цифрових матеріалів, свідчень тощо) може бути розпочато розслідування і пред’явлено обвинувачення.

Усвідомлення ризиків. Вже сама структура ст. 301 ККУ (навіть безвідносно місця вчинення) створює для осіб, зайнятих у “adult content”, ризик кримінальної відповідальності. Практика показує, що багато українських моделей еротичних платформ це усвідомлюють. Наприклад, героїня журналістського матеріалу BBC розповіла, що умисно уникала декларування своїх доходів від OnlyFans не через небажання платити податки, а побоюючись викриття свого контенту як порнографії, **адже за виготовлення порнографії в Україні передбачена кримінальна відповідальність**. Іншими словами, сам факт наявності кримінальної заборони впливає на поведінку – люди розуміють, що їхній контент з правової точки зору є підпільним. Додатково слід відзначити, що законодавче визначення порнографії в Україні досить розмите, що створює ризик притягнення навіть за продукцію сумнівного характеру. Як вказано у петиції про декриміналізацію, нинішня норма **дає простір для різного тлумачення**, і були численні випадки, коли дівчат засуджували фактично за еротичні матеріали за статтями про порнографію. Отже, межа між дозволеним еротичним контентом і забороненою порнографією нечітка, що підвищує імовірність кримінального переслідування.

Судова практика та позиція правоохоронних органів

Практика українських судів. Притягнення до відповідальності за

ст. 301 ККУ – далеко не теоретична загроза, а реальність правоохоронної і судової практики. В Україні регулярно виносяться вироки за розповсюдження порнографії, навіть у дрібних випадках (наприклад, продаж декількох дисків чи розміщення файлів в інтернеті). За офіційними даними Офісу Генерального прокурора, лише у 2024 році в Україні було відкрито **1645 кримінальних проваджень** за ст. 301 ККУ, тоді як за перший квартал 2025 року – вже 857 проваджень. Для порівняння, у 2023 році таких справ було 903, а у 2022 – 784. Різке зростання кількості проваджень свідчить про підвищену увагу правоохоронців до протидії порноконтенту. Більш того, окремі кримінальні провадження вже доходять до суду: так, Голосіївський райсуд Києва розглядає справу блогерки OnlyFans, обвинуваченої у виготовленні та розповсюдженні порнографії – їй загрожує до 7 років ув'язнення. У цій справі поліція для збору доказів провела кілька **контрольних закупок** інтимних фото, купуючи їх у підозрюваної через інтернет. Хоч розслідування затягнулося і строки неодноразово продовжували, сам факт доведення справи до суду підтверджує рішучість органів застосовувати кримінальну норму навіть щодо онлайн-контенту.

Позиція прокуратури і поліції. Органи прокуратури підтримують обвинувачення за ст. 301 і, як видно з наведених цифр, системно реєструють провадження. Податкова та кіберполіція також співпрацюють у виявленні таких випадків – зокрема, у 2024 році податкові органи передали правоохоронцям інформацію про тисячі українців, які отримували доходи на OnlyFans, що могло слугувати підставою для перевірки їхньої діяльності на наявність складу злочину. Відомо, що поліція практикує негласні слідчі дії: агент під прикриттям може оформити підписку на сторінку моделі і придбати контент, аби задокументувати факт збуту порнографії. При цьому представники Нацполіції не розголошують деталей таких операцій – за їхньою відповіддю на журналістський запит, інформація про ресурси, задіяні в “контрольних закупках” у моделей OnlyFans, може становити службову таємницю. Це свідчить, що боротьба з

порнографією в інтернеті стала помітним напрямом роботи кіберполіції.

Водночас спостерігається **розрив між законом і реаліями індустрії**. Українські правоохоронці фактично зосереджені на порушниках всередині країни – тих, кого можна виявити і притягнути фізично. Натомість громадяни, які виїжджають за кордон і продовжують ту саму діяльність легально там, опиняються поза досяжністю української системи правосуддя (якщо тільки добровільно не повернуться). У суспільстві та експертному середовищі це розуміють: існуючу заборону критикують як неефективну та застарілу. Навіть у згаданій петиції про легалізацію порнографії зазначено, що нинішня заборона *«не має жодного сенсу, адже усі, хто хоче зніматися у порно – може виїхати за кордон і піднімати економіку іншим державам»*. Фактично, закон лише спонукає моделі і продюсерів релокуватися за межі України, не досягаючи задекларованої мети захисту суспільної моралі. В результаті, чимало популярних українських моделей відвертого жанру або вже працюють з-за кордону, або серйозно розглядають можливість еміграції для уникнення ризиків. Станом на 2025 рік в Україні сформувався рух за декриміналізацію порно: відповідний законопроект було подано до парламенту в листопаді 2024 року, а сотні жінок-моделей сподіваються на його ухвалення, щоб існуючі кримінальні провадження проти них були закриті.

Відомі випадки та перспективи притягнення за діяння, вчинені за кордоном

На теперішній час **прецедентів притягнення до відповідальності саме за порнографічний контент, створений виключно за кордоном, практично немає** у відкритому доступі. Це пояснюється як правовими, так і практичними факторами. З одного боку, громадянка України теоретично може отримати повідомлення про підозру або заочний вирок за ст. 301 ККУ, якщо українські

слідчі здобудуть докази її діяльності за кордоном. Але на практиці реалізувати таке переслідування складно: потрібна або присутність особи в Україні, або її екстрадиція. **Екстрадиція** ж, як зазначено вище, майже напевно буде неможливою через відсутність подвійної криміналізації (іноземна держава не видасть людину за те, що не вважає злочином). Притягнення заочно (*in absentia*) обмежене українським законодавством і зазвичай застосовується до тяжких злочинів або воєнних злочинців, але не практикується для порнографії.

Отже, **єдина реальна ситуація**, коли українська держава зможе покарати за закордонне «легальне» порно, – це *добровільне повернення або в'їзд такої особи на територію України*. Якщо модель після роботи за кордоном приїде додому, вона ризикує стати об'єктом розслідування. Закон не вимагає, щоб порнографічні матеріали розповсюджувалися саме в Україні – достатньо самого факту виготовлення чи збуту (в тому числі через інтернет) з метою збуту, щоб склад злочину вважався виконаним. У теорії навіть можна аргументувати, що продаж контенту онлайн охоплює і українську аудиторію, тобто має «віртуальне» поширення на території України. Однак без фізичної присутності особи притягнути її до відповідальності органи не зможуть.

Показово, що самі правоохоронці наразі не звітували про випадки арештів або вироків щодо осіб, які вчинили порнографічні злочини за кордоном. Відомі кримінальні провадження стосуються або **дій, вчинених в Україні**, або ж міжнародних операцій проти мереж дитячої порнографії (де діє інший правовий режим і міжнародна кооперація). Для дорослого контенту випадків, коли українку, що легально знімалася за кордоном, покарали вдома, не зафіксовано публічно. Такий стан речей підтверджує слова з петиції: нинішня заборона в основному карає тих, хто не виїхав, і майже не діє на тих, хто виїхав за кордон.

Висновки

Українське кримінальне законодавство надає державі право переслідувати громадян за злочини, вчинені за кордоном, навіть якщо в місці вчинення це не рахується злочином. Статті 6–8 ККУ закріплюють як територіальний, так і екстериторіальний принципи дії закону, а ст. 7 прямо охоплює діяння громадян за межами України. В контексті публікації відвертих матеріалів (порноконтенту) це означає, що українські жінки-моделі, які працюють у сфері adult-контенту за кордоном, **де-юре можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності в Україні** – адже за українським правом виготовлення і збут порнографії є злочином. Водночас існують суттєві *практичні бар'єри* для реалізації такої відповідальності: принцип подвійної криміналізації у міжнародному праві та небажання іноземних держав співпрацювати в переслідуванні того, що не є злочином на їхній території. Тому на практиці ті, хто виїхав за кордон і діє у легальному полі іншої країни, здебільшого уникають покарання від української системи – принаймні, доки залишаються за межами її досяжності. Українські правоохоронці зосереджені на боротьбі з порнографією всередині країни, про що свідчить зростаюча кількість проваджень та показові справи проти моделей OnlyFans. Натомість випадки покарання за “закордонні” діяння наразі не прослідковуються, що підкреслює умовність екстериторіальної дії закону в цій сфері.

Таким чином, з правової точки зору громадянин України відповідає перед своїм законом незалежно від місця вчинення злочину, але фактичне притягнення за діяння, яке не є злочином за кордоном, можливе лише за умови повернення особи під юрисдикцію України або за зміни правових реалій. Сфера порноконтенту демонструє цей дисонанс особливо яскраво: закон суворий на папері, але його виконання стикається з межами кордонів і різницею правових культур. Це вже спричинило суспільну дискусію і рух до реформ – ймовірно, у найближчому майбутньому або **буде пом'якшено кримінальне законодавство**, або ж все більше креаторів відвертого контенту обиратимуть

еміграцію як альтернативу ризику кримінального переслідування

*Клієнти Компанії Вікторія завжди можуть розраховувати на ефективне
представництво та захист своїх інтересів*

**У разі, якщо у Вас виникли питання, звертайтеся за формою
 швидкого зв'язку :**

Ваше ім'я (обов'язково)

Ваш email (обов'язково)

Ваш номер телефону (обов'язково)

Ваше повідомлення

Відправити

Компанія Вікторія